

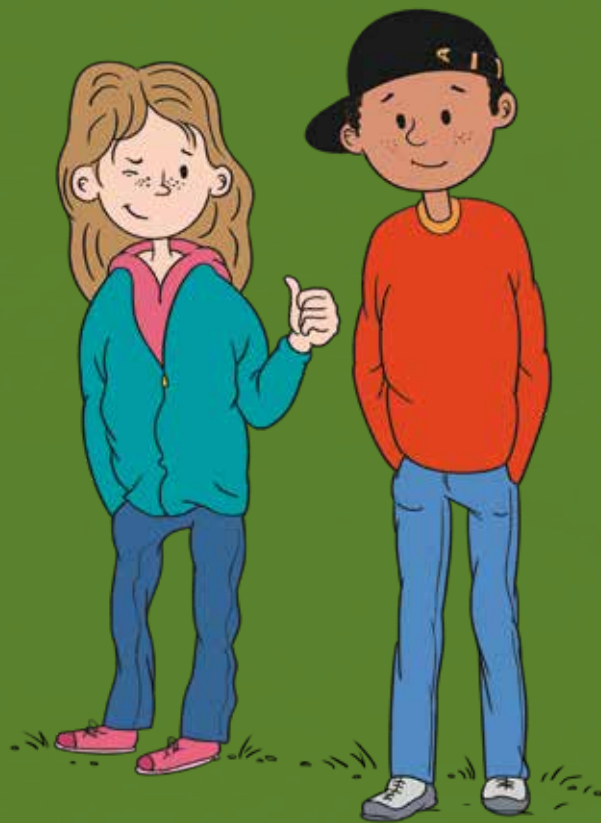

SAMHÄLLSKUNSKAP

4 - 6

ÖVNINGSBOK

C
A
P
E
N
S
I
S

MICHAEL ENGSTRÖM

BARN I FAMILJEN

1. **G** Vilka är det som ansvarar för att barn har det bra?

---

2. **G** Vad innebär en skilsmässa?

---

3. **G** Vilka bestämmer var barnet/barnen ska bo efter en skilsmässa?

---

4. **G** Vad betyder adoption?

---

5. **G** Alla barn kan inte leva med sina biologiska föräldrar. Vad kan det bero på?

---

6. **G** Vad är ett familjehem?

---

7. **G** Varför lämnar barn sina familjer för att ensamma ta sig till Sverige?

---

8. **D** Varför är det vanligare med skilsmässor idag än för 100 år sedan?

9. **D** Varför får inte barn bestämma var de vill bo om föräldrarna skiljer sig?

10. **Ö** Fyll i luckorna i texten genom att hämta information i diagrammet nedan.

Det finns ____ miljoner barnfamiljer i Sverige. 7 av 10 barnfamiljer är _____.

____ av 10 barnfamiljer har en ensamstående förälder.

Det vanligaste är att ha ____ barn.

Ungefär 3% av barnfamiljerna har ____ eller fler barn.

42,5% av barnfamiljerna har ____ barn.

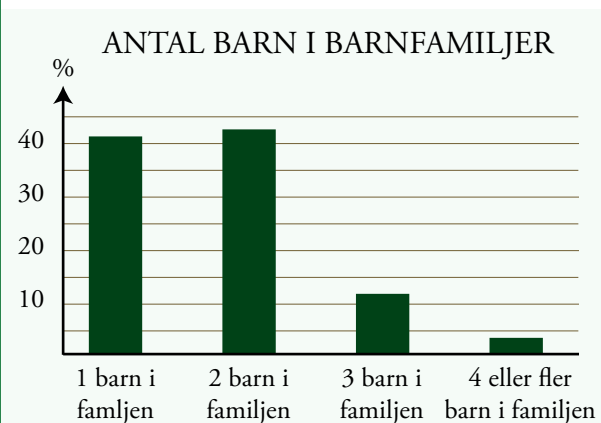
Statistik om barnfamiljer i Sverige

1,1 miljoner familjer med barn under 18 år.

7 av 10 barnfamiljer är kärnfamiljer.

2 av 10 familjer har en ensamstående förälder.

1 av 10 är ombildade familjer (barn från en tidigare familj som ingår i en ny familj).

Källa: SCB

ETT BARN VÄXER UPP

1. **G** Vad betyder ordet uppfostran?

---

2. **G** Varför uppfostrar inte alla föräldrar sina barn likadant?

---

3. **U** Vem/vilka bestämmer i din familj?

---

4. **D** Vad tycker du att barn kan var med och bestämma om i familjen?

5. **G** Vad innebär gruppträck?

---

6. **D** Ge exempel på när gruppträck är bra. Ge exempel på när gruppträck är dåligt.

7. **G** Vad är könsroller?

---

8. **Ö** Vilket kön tänker du på när du ser egenskaperna nedan? Kryssa i rutorna. Jämför dina svar med några klasskamraters och diskutera likheter och skillnader.

	Stämmer mer på tjejer än på killar	Stämmer lika bra på tjejer som på killar	Stämmer mer på killar än på tjejer
Tycker om djur	☐	☐	☐
Stark	☐	☐	☐
Kaxig	☐	☐	☐
Snäll	☐	☐	☐
Känslig	☐	☐	☐
Smart	☐	☐	☐
Stökig	☐	☐	☐
Gullig	☐	☐	☐
Noggrann	☐	☐	☐
Gråter lättare	☐	☐	☐
Pratar lättare om känslor	☐	☐	☐
Gillar sport	☐	☐	☐
Gillar hästar	☐	☐	☐
Duktig i skolan	☐	☐	☐
Tycker om små barn	☐	☐	☐
Pratar bakom ryggen	☐	☐	☐

UPPFOSTRAN SAMT NÅGRA BEGREPP

1. **U** Vem anser du har det största ansvaret för att du ska lära dig sakerna i tabellen?

	Skolan	Dina föräldrar/ vårdnadshavare	Någon annan
Säga tack när någon har hjälpt dig	☐	☐	☐
Säga förlåt när du har gjort något dumt	☐	☐	☐
Vara hederlig (inte ljuga och inte stjäla)	☐	☐	☐
Vara en schysst kompis	☐	☐	☐
Lära dig läsa	☐	☐	☐
Lära dig matematik	☐	☐	☐
Komma i tid	☐	☐	☐
Visa läraren respekt	☐	☐	☐
Tugga med munnen stängd	☐	☐	☐
Borsta tänderna två gånger per dag	☐	☐	☐
Inte slänga skräp omkring dig	☐	☐	☐
Inte förstöra saker	☐	☐	☐
Visa killar och tjejer lika stor respekt	☐	☐	☐

2. **G** Para ihop rätt begrepp med rätt beskrivning. Skriv in rätt bokstav på linjen.

Begrepp	Beskrivning
a) Bonusfamilj	_____ Svårt att säga nej till kompisar fast du kanske vill.
b) Förebild	_____ En eller flera personer som bor tillsammans.
c) Gruppsytryck	_____ Båda föräldrarna är vårdnadshavare och ansvarar för att barnet får vad det behöver och har rätt till.
d) Gemensam vårdnad	_____ Rätten för en förälder att träffa sitt/sina barn om föräldrarna inte bor tillsammans.
e) Hushåll	_____ En familj där fler personer än mamma, pappa och barn ingår i familjen.
f) Pappamånad	_____ Föräldraledighet som endast kan tas ut av pappan till barnet.
g) Storfamilj	_____ Ofta en person som är värd att efterlikna, ett föredöme.
h) Umgängesrätt	_____ En familj som ett barn inte är tillsammans med så ofta.

DIAGNOS SOCIALA ROLLER OCH NORMER

1. Det som anses vara rätt.

- Roll
- Norm
- Grupp

2. Social roll är samma sak som:

- Lagar och regler
- Jämställdhet
- Den du är i en grupp

3. Vad kallas en familj som består av en mamma, en pappa och ett eller flera barn?

- Storfamilj
- Kärnfamilj
- Basfamilj

4. Vad kallas en förälder som bor ihop med endast sitt/sina barn?

- Självförsörjande förälder
- Ensamstående förälder
- Ensamkommande förälder

5. Vad kallas det när två vuxna personer lever tillsammans utan att vara gifta?

- Särbo
- Sambo
- Gambo

6. Ibland bestämmer en domstol om var ett barn ska bo när föräldrarna inte bor tillsammans. Varför?

---

7. Varför uppfostras inte alla barn på samma sätt?

---

8. Vad ska föräldrar tänka på när de fattar beslut som rör barn?

---

9. Vad innebär grupstryck?

---

10. Ge två exempel på sådant som gör att det blir mer jämställt.

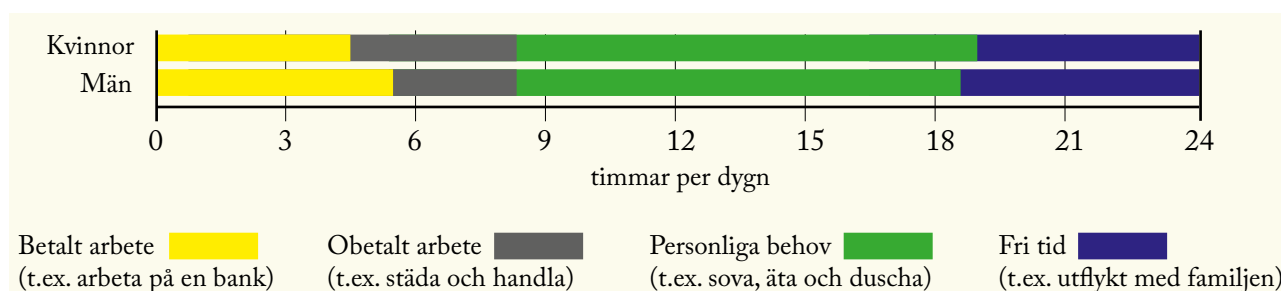
---

11. Är det kvinnor eller män som har mest fri tid?

---

12. Ungefär hur många timmar per dygn ägnar sig män sammanlagt åt betalt och obetalt arbete?

ATT VARA MED ATT PÅVERKA (I)

1. **G** Vad är opinionsbildning?

---

2. **G** En poliker vill skapa opinion för sina idéer. Hur kan han/hon göra?

---

3. **U** Finns det något som du vill skapa opinion för?

---

4. **U** Numrera begreppen nedan. Sätt 1 för det som är mest positivt och så vidare.

- ___ Informera
- ___ Propaganda
- ___ Protestera
- ___ Reklam
- ___ Skapa opinion
- ___ Lura
- ___ Övertyga
- ___ Övertala

5. **G** Ge tre exempel på hur du kan påverka olika beslut i samhället.

- a) _____
- b) _____
- c) _____

6. **D** Trots att du på olika sätt protesterar mot det som du inte tycker är bra lyckas du inte påverka beslutet. Vad kan det bero på?

7. **D** Varför behövs det tillstånd från polisen för att få demonstrera?

8. **D** Här är fyra förslag. Du gillar inte de här förslagen. Diskutera varje förslag.

- Vem ska du försöka påverka?
- Hur ska du göra?
- Vilka argument kan du använda dig av för att påverka?

- a) Din skola har bestämt att det inte ska finnas smör till brödet vid lunchen.
- b) Kommunen har bestämt att ditt innebandylag ska få kortare träningstid i idrottshallen.
- c) Din skola ska stängas och din klass ska delas upp på olika skolor.
- d) Riksdagen tänker besluta om att alla elever i Sverige ska ha mer läxor.
- e) Skriv en insändare till en tidning som handlar om a, b, c eller d ovan.

FN:S BARNKONVENTION

1. **G** För vilka gäller barnkonventionen?

---

2. **G** Hur många artiklar finns det i barnkonventionen?

---

3. **I** Ta reda på hur många länder som har lovat att följa barnkonventionen.

---

4. **I** Ta reda på vilket det enda landet är som inte har skrivit under barnkonventionen.

---

5. **G** På vilka sätt hjälper Unicef barn i världen?

---

6. **I** Ta reda på vad Unicef betyder.

---

7. **G** Vilka organisationer hjälper barn i världen på olika sätt?

---

8. **D** Vilken av artiklarna i barnkonventionen tycker du är viktigast för dig? Varför?

9. **D** Välj en eller flera av bilderna nedan och diskutera på vilka sätt barnkonventionen inte följs.

10. **D** Välj en eller flera av bilderna nedan och diskutera vilka mänskliga rättigheter som du tror att de här barnen "saknar"?

LIKABEHANDLING OCH SKYDD MOT DISKRIMINERING

1. **G** Vad står det i diskrimineringslagen?

---

2. **G** Vad betyder diskriminering?

---

3. **D** Vem tror du är ansvarig för att det finns en "Plan mot diskriminering" på din skola?

4. **U** Har du sett någon "Plan mot diskriminering" på din skola? Om inte, ta reda på om det finns någon.

5. **D** Är det viktigt att människor inte diskrimineras? Varför/varför inte?

6. **I** Ta reda på vem som kan hjälpa den som blir eller blivit diskriminerad.

---

7. **D** Måste en person skaka hand?

a) Är det diskriminering om en kvinna inte får ett arbete som försäljare av dammsugare för att hon vid anställningsintervjun berättade att hon vägrar att skaka hand med män?

b) Är det diskriminering om en man inte får ett arbete som handbollsdomare om han berättade att han vägrar att skaka hand med lärare?

c) Är det diskriminering om en cancersjuk kvinna inte får ett arbete som bagare eftersom hon vägrar att skaka hand med någon alls eftersom hon är rädd för att bli smittad av covid-19?

8. **D** Är följande exempel på diskriminering?

a) Det är bara tjejer som får använda fotbollsplanen på måndagar.

b) Eleverna på skolan får inte äta godis under skoltid.

c) Skolan har tre våningar, men ingen hiss.

d) I matsalen serveras bara vegetarisk mat.

e) Alla elever måste läsa religionskunskap.

f) Det finns särskilda toaletter för killar och tjejer.

g) Skolavslutningen sker i en kyrka nära skolan.

h) Alla elever måste kunna springa en kilometer.

i) Alla killar måste byta om tillsammans inför lektionerna i idrott.

j) Tjejer får bättre betyg än killar.

k) Elever med trasiga byxor får inte åka skolbuss.

l) Det är förbjudet att ha keps på sig under lektionstid.

KÄLLKRITIK NÄR DU ANVÄNDER DIGITALA MEDIER

1. **G** Du ska skriva ett arbete om delfiner och söker information via internet.

a) Varför är det viktigt att veta vem/vilka som har gjort webbplatserna?

---

b) Varför är det viktigt att fråga sig varför någon har gjort just de här webbplatserna?

---

c) Varför är det viktigt att titta på hur webbplatserna ser ut?

---

d) Varför är det viktigt att titta på flera olika webbplatser?

---

2. **Ö** Vilken webbplats nedan tror du har bäst information om delfiner? Vilken är lättast att förstå?

<http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/delfiner>

3. **U** Undersök en webbplats.

a) Vem har gjort webbplatsen?

---

b) Varför finns webbplatsen?

---

c) Hur gammal är webbplatsen?

---

d) Fungerar länkarna?

---

e) Kan du hitta andra webbplatser med samma information? Vilka?

---

4. **D** Hackare kan läsa din dator och kräva flera tusen kronor för att öppna den igen. Vad ska du tänka på för att inte få in den här typen av virus i din dator?

<http://skolarbete.nu/skolarbeten/delfinen/>

DIAGNOS KÄLLKRITIK

1. Vad kallas en person som ger information till andra?

- Avlämnare
- Avsändare
- Avsättare

2. Vad kallas det som du får information från?

- Budskap
- Syfte
- Källa

3. Vad är en webbplats, som du kan se på en bildskärm, ett exempel på?

- Digital media
- Tryckt media

4. Edina skriver ett skolarbete om Sveriges riksdag. Hon hittar tre olika webbplatser som hon väljer mellan. Vilken webbplats kan hon lita mest på?

- En text skriven av Per som går på gymnasiet.
- En text skriven av en person som forskar om politik.
- En text skriven av en elev på Edinas skola.

5. Varför är just webbplatsen i fråga nummer 4 bäst för att ge information om riksdagen?

---

6. Varför ska vi tänka källkritiskt när vi ser reklam?

---

7. Vad är skillnaden mellan fakta och åsikt?

---

8. Tidningsartikeln nedan handlar om läsning i böcker och på skärmar. Räcker det med att använda en källa för att skaffa sig information om läsning på skärm? Varför/varför inte?

Det finns enligt Salgaro två anledningar till att vi djupläser bättre i en tryckt bok än på en skärm. Dels har vi, av ännu okänd anledning, svårare att uppskatta hur mycket av texten vi har förstått när vi läser på nätet – vi tror helt enkelt att vi har förstått mer än vi gör när vi läser på en skärm. Dels gör de många intrycken på internet att vi blir kognitivt överbelastade, att vår hjärna helt enkelt blir utmattad av alla intryck.

Falköpings Tidning 25 februari 2021